

Disszertációs témák

Akadémiai év: 2026/2027

Mgr. Szarka Katarína, PhD.

Naiv képzetek, mint az előzetes tudás forrásai

Annotáció: A doktori értekezésben a hallgató általános elméleti áttekintést ad a naiv-, alternatív- és tévképzetekről, ill. a p-prímekről. Ismerteti az korosztály gondolkodásmódjának jellemző vonásait. Az empirikus kutatás középpontjában a kiválasztott természettudományos jelenség gyermeki elképzeléseinek elemzése áll és a naiv képzetek feltérképezése.

Kulcsszavak: naiv elképzelések, alternatív képzetek, tévképzetek, természettudományos oktatás, természettudomány

A formatív (fejlesztő) értékelés alkalmazásával kapcsolatos tanári attitűd vizsgálat

Annotáció: A doktori értekezés a fenntartható értékelés és a fejlesztő formatív értékelés pedagógiai aspektusainak elméleti elemzésére fókuszál, amely a munka empirikus részének alapját képezik. Az empirikus kutatás középpontjában a fejlesztő értékelés alkalmazásával kapcsolatos tanári attitűd vizsgálatra és a pedagógiai gyakorlatukban való alkalmazásukra irányul.

Kulcsszavak: fenntartható pedagógia, fenntartható értékelés, formatív értékelés

doc. PaedDr. Šenkár Patrik, PhD.

Szlováktanár a magyar tannyelvű iskolákban a múltban és napjainkban – előnyök és buktatók

(A disszertációs munkát szlovák vagy magyar nyelven lehet megírni.)

Annotáció: Jelenleg a szlovák oktatási rendszerben viharos változások tanúi vagyunk. Ezen nevelési-oktatási hálózat szerves részét képezi a nemzetiségi oktatás is, amely egyre nagyobb lehetőségeket nyit az innovatív, komplex (két- vagy többoldali) megközelítésű szlovák nyelv és szlovák irodalom tantárgy oktatása felé a magyar tannyelvű iskolákban. A disszertációs munka a szóban forgó „terület” felmérésével foglalkozik a pedagógia, illetve az általános és szakdidaktika szempontjából. Figyelembe veszi a tanár és a tanuló/diák között zajló két- vagy többirányú (szakmai) kontaktust az adott órák keretében zajló oktatás során. A tanulmány bizonyos diakronikus perspektívát is nyújt a vizsgált problémakörre vonatkozóan, miközben a hangsúlyt a jelenkori állapot dokumentálására és a lehetséges jövőbeli kilátásokra helyezi. Ebben az összefüggésben a középpontban a szlováktanár nem könnyű oktatási tevékenységét állítja: elemzi pedagógiai lehetőségeit (előnyeit és nehézségeit/buktatóit) fejlődéstörténeti

szempontból is, miközben a jelenlegi helyzetből kiindulva hasznos megállapításokat von le a tanulók/diákok viszonyának javítása érdekében ehhez a tantárgyhoz.

Kulcsszavak: nemzetiségi iskolaügy, szlovák nyelv és szlovák irodalom, inkluzív nevelés, tanítási módszerek, elmélet és gyakorlat

A gyermekekkel és az ifjúsággal folytatott tanórán és iskolán kívüli foglalkozások pedagógiai-didaktikai vonatkozásai

(A disszertációs munkát szlovák vagy magyar nyelven lehet megírni.)

Annotáció: A iskolán kívüli tevékenység az alap vagy középiskolás diákokkal az iskola épületein és területén kívül zajló tevékenység (kirándulás, könyvtárlátogatás, természetiskola, sítanfolyam, kulturális rendezvény, nevelési koncert, versenyen való részvétel, előadás vagy diákbemutató, stb.). A tanórán kívüli tevékenységek közé tartozik például a diákok felkészítése különböző versenyekre, a diákoknak szóló konkrét tevékenységek előkészítése és szervezése, projektek megvalósítása, szakkörtevékenység, stb. Ezek a tevékenységek a 21. században (is) fontos részét képezik a gyermekek és az ifjúság nevelésének, ill. oktatásának, mert segítik az egyéb szükséges ismeretek, készségek, szokások megszerzését, megszilárdítását. A disszertációs munka a tanórán és iskolán kívüli tevékenységek különféle (válogatott) formáival foglalkozik elméleti és gyakorlati (modell) alapon; érvényes országos jogszabályi irányelvekre épül és regionális (egy meghatározott – kiválasztott – mintaiskolára érvényes) sajátosságokon keresztül vezet pedagógiai-didaktikai elemzésekhez, következtetésekhez és ajánlásokhoz e tevékenységek említett formáira vonatkozóan a pedagógus, ill. a diák szemszögéből.

Kulcsszavak: pedagógia, oktatás, gyermekek és fiatalok, tanórán kívüli tevékenység, didaktikai szempont

Doc. Dr. Csehiová Agáta, PhD.

Néphagyomány, népszokás, népzene a szlovákiai magyar nemzetiségi illetve kisebbségi közoktatásban: helyzetkép és távlatok a 21. században

Annotáció: A disszertációs munka célja a szlovákiai magyar néphagyományok, népi kultúra, népzene azon értékeinek feltérképezése, feldolgozása, amelyek meghatározó értékűek a szlovákiai kisebbségi identitás jelenlétében és megőrzésében. A kutatás releváns hazai és nemzetközi szakirodalomra támaszkodva, kvalitatív módszerekkel tárja fel e hagyományok fogalmi és tartalmi kereteit. Másrészt vizsgálja jelenlétüket a szlovákiai Állami Oktatási Program kontextusában. Az empirikus rész fókuszába a téma gyakorlati alkalmazásának vizsgálata áll, az iskolai programokba való beágyazottságuk, a közoktatás egyes szintjein. A kutatás zárófejezetében olyan adaptálható „jó gyakorlatok” és módszertani ajánlások megfogalmazására kerül sor, amelyek hatékonyan segítik a néphagyományok, népzenei

szokások, kulturális értékeink életszerű ápolását és megőrzését a szlovákiai magyar tannyelvű iskolákban, a nemzetiségi illetve kisebbségi közoktatásban a 21. században.

Kulcsszavak: néphagyomány, népszokás, népzene, ünnepek, állami oktatási program, közoktatás, nevelés, hagyományápolás

Doc. H. Nagy Péter, PhD.

A populáris kultúra hatása az óvodás- és iskoláskorú gyerekek identitására

Annotáció: A populáris kultúra legfontosabb sajátosságai közé tartozik, hogy körülvesz bennünket, óhatatlanul is mindenkire hatást gyakorol. Számos popkultúra-kutató fogalmazta meg az utóbbi években, hogy ma már szinte lehetetlen olyan embereket találni a világon, akik ne lennének kitéve a tömegművészeteknek. Mivel a tömegkommunikációs lehetőségek kihasználása a popkultúra létalapjával függ össze, világszerte számos kutatás irányul arra, hogy miképpen jelennek meg a hétköznapi életben a különböző médiumok és médiatartalmak. A mindennapi élet szférájára és a részvételi kultúra működésére koncentrááló kutatások eredményeiből kiindulva elkészíthető egy olyan doktori munka, amely az óvodás és alapiskolás gyerekek popkultúrához való viszonyát, ezzel párhuzamosan a tömegművészetek élménykínálatát vizsgálja. Az említett jelenség elméleti feldolgozásán túl a dolgozat konkrét példák bemutatásával szemlélteti a környezet és az identitás összefüggéseit, nagy hangsúlyt fektetve arra, hogy milyen hatást gyakorolnak a popkulturális impulzusok a gyerekek azonosságtudatára és önképére. Mindez önállóan kidolgozott és elvégzett gyakorlati kutatással alapolható meg, amely az óvodák és az iskolák világán túl a gyerekek – kulturális értelemben vett – családi hátterének vizsgálatára is kiterjed.

Kulcsszavak: populáris kultúra, tömegkommunikáció, médiatartalom, identitás, gyermekművészet

PaedDr. Diana Borbélyová, PhD.

A tanuló–pedagógus kapcsolat vizsgálata az iskolakezdés időszakában

Annotáció:

Az iskolakezdés a gyermekek fejlődésében jelentős változásokkal járó átmeneti időszak, amely során a pedagógushoz fűződő kapcsolat meghatározó szerepet játszik az érzelmi biztonság, az iskolai alkalmazkodás és a tanulási motiváció alakulásában. A disszertáció a tanuló–pedagógus kapcsolatának vizsgálatára irányul az iskolakezdés időszakában. A munka elméleti keretét a kötődésemélet és a pedagógiai (kiváltképp a diák - pedagógus) kapcsolatokra vonatkozó hazai és nemzetközi szakirodalom adja. A kutatás célja a tanuló- pedagógus kapcsolat vizsgálatára

alkalmas mérőeszköz kidolgozása vagy pszichometriailag megalapozott adaptálása a szlovákiai magyar gyermekpopulációra, különös tekintettel az iskolakezdés időszakára. A mérőeszköz-fejlesztés/adaptáció során kiemelt feladat a nyelvi-kulturális megfeleltetés, valamint a megbízhatóság és érvényesség vizsgálata. A munka további célja annak feltárása, hogy a tanuló- pedagógus kötődés milyen kapcsolatban áll a sikeres iskolakezdéssel, különösen az alkalmazkodás, a szocioemocionális jóllét, vagy a kezdeti tanulási eredményesség mutatóival, estelegesen az iskolai motivációval. A várható eredmények hozzájárulhatnak az iskolakezdést támogató pedagógiai gyakorlatok fejlesztéséhez, mérési alapot és gyakorlati támpontokat adhatnak a pedagógus-tanuló kapcsolatok tudatosabb alakításához, a támogatási stratégiák célzott alkalmazásához az első évfolyamon.

Kulcszavak: tanuló - pedagógus kapcsolat, kötődélmélet, iskolakezdés, mérőeszköz-fejlesztés/adaptáció.

dr. habil. PaedDr. Juhász György, PhD.

Az ember és a természet műveltségi terület témaköreinek módszertani elemzése az alapkú oktatásban (1-3 ciklus).

Annotáció: A disszertáció célja az alapkú oktatás Ember és természet műveltségi terület tematikus egységeinek módszertani elemzése a Szlovák Köztársaság új Állami Oktatási Programja 1–3. ciklusára vonatkoztatva. A kutatás reflektál az alapkú oktatás tantervi reformjából eredő változásokra, különös hangsúlyt fektet a természettudományos műveltség fejlesztésére, a kutatásalapú tanulásra és a tanulói aktivitás erősítésére.

A munka középpontjában a természettudományos témakörök innovatív tanítási módszereinek didaktikai elemzése áll, elsősorban a kémia és a biológia tantárgyak keretében, amelyek az Ember és természet műveltségi terület alapját képezik az alapkú oktatás 2. és 3. ciklusában. A kutatás vizsgálja ezen módszerek alkalmazhatóságát az állami oktatási programban meghatározott célokkal, tartalommal és elvárt tanulási kimenetekkel összhangban.

A kutatás eredményei áttekintést nyújtanak az elemzett módszerek különböző oktatási formákban való alkalmazhatóságáról, valamint hozzájárulnak az Ember és a természet műveltségi területhez kapcsolódó pedagógiai gyakorlat fejlesztésére irányuló ajánlások megfogalmazásához az új tantervi keretrendszer kontextusában.

Kulcsszavak: Állami Oktatási Program, oktatási terület, természetismeret, oktatási formák és módszerek, új innovatív oktatási módszerek.

Dr. habil. Nagy Melinda, PhD.

Az oktatási folyamat és a tanulók napirendjének empirikus vizsgálata az alapfokú oktatásban neuropedagógiai megközelítésben

Annotáció: A disszertáció célja az alapfokú oktatás tanítási-tanulási folyamatának empirikus elemzése a neuropedagógia és a neurodidaktika releváns elméleti keretei, valamint a kronobiológia kutatási eredményeinek figyelembevételével. A kutatás középpontjában az alapfokú oktatásban alkalmazott tanítási módszerek és tanulásszervezési formák, továbbá a tanulók napirendjének kialakítását meghatározó pedagógiai elvek állnak, különös tekintettel azok idegrendszeri és biológiai megalapozottságára. Az empirikus vizsgálat egy kiválasztott alapiskolában valósul meg. A kutatás célja annak feltárása, hogy az alkalmazott oktatási gyakorlatok milyen mértékben felelnek meg a tanulók idegrendszeri működésére, érzékelési sajátosságaira és biológiai ritmusaira vonatkozó tudományos ismereteknek. Az elemzés során az oktatási módszerek és formák értékelése többek között az érzékszervi stimuláció mértéke, az érzelmi bevonódás, a mozgásos aktivitások jelenléte, a figyelmi terhelés időbeli eloszlása, valamint a gyermekek alapvető biológiai szükségleteinek figyelembevétele alapján történik. A kutatás módszertani keretét strukturált megfigyelések, pedagógusi kérdőívek, valamint a tanulók napirendjét és tanulásszervezését érintő dokumentumok elemzése alkotják. Az empirikus adatok feldolgozása statisztikai módszerekkel történik, különös tekintettel a korrelációs és feltáró összefüggések azonosítására a vizsgált mintában.

Kulcsszavak: tanítási-tanulási folyamat, neuropedagógia, neurodidaktika, kronobiológia, tanítási módszerek, napirend, alapfokú oktatás

Mgr. Tóth –Bakos Anita, PhD.

Az inkluzív oktatás megvalósításának aktuális aspektusai az alapiskolai gyakorlatban – az elméleti keretek és a pedagógiai valóság összefüggései

Annotáció: Az inkluzív nevelés napjaink oktatásügyének egyik legmeghatározóbb, egyben legösszetettebb területe. A nemzetközi és hazai szakirodalomban deklarált elvek gyakorlati implementációja Szlovákiában jelenleg egy átmeneti szakaszban van, ahol a támogató intézkedések új rendszere és az inkluzív csoportok kialakítása új alapokra helyezi az SNI-tanulók ellátását. A kutatás aktualitását az elméleti elvárások és a mindennapi iskolai gyakorlat közötti szinkronitás vizsgálata adja.

A disszertációs munka célja az inkluzív oktatás jelenlegi helyzetének kritikai értékelése az alapiskolai környezetben. A kutatás fókuszában az elméleti keretrendszer gyakorlati adaptációja áll: feltérképezi a pedagógusok módszertani eszköztárát, a támogató intézkedések alkalmazhatóságát, valamint az iskolai támogató csapatok hatékonyságát. A dolgozat egyes módszertannal vizsgálja, hogy a rendszerszintű változások mennyiben segítik elő a valódi inklúzió megvalósulását, és melyek azok a tényezők, amelyek a folyamatot továbbra is a formális integráció szintjén tartják. A kutatási eredményekre építve a munka olyan gyakorlati

javaslatokat fogalmaz meg, amelyek a pedagógiai munka hatékonyságát növelhetik az inkluzív szemléletű tanulásszervezés során.

Kulcsszavak: Inklúzió, alapiskolai oktatás, oktatási reform, elmélet, gyakorlat

A tükrözött osztályterem módszer lehetőségei az alapiskolai oktatásban – fókuszban a STEAM modell és az interdiszciplinaritás

Annotáció: A tükrözött osztályterem módszer lényege az oktatási-nevelési folyamat szerkezeti átalakítása. Ennek értelmében a tananyag előzetes, otthoni áttekintését követően a tanítási óra a tananyag aktív feldolgozására irányul. A módszer alkalmazása kifejezetten igényli a módszertani innovációt és sokszínűséget, a tanítási órán belül minden megközelítést, amely a tanulói aktivitásra, gyakorlati feldolgozásra, alkotásra és gondolkodásra építenek, továbbá a digitális eszközök és lehetőségek alkalmazását, melyek a tananyag előzetes feldolgozásában játszanak kulcsfontosságú szerepet. A tükrözött osztályterem módszer komplexitásából adódóan remek lehetőség a STEAM modell implementálására az oktatási nevelési folyamaton belül érintve a tantárgyközi kapcsolatok és az interdiszciplinaritás lehetőségeit.

A disszertációs munka célja a téma elméleti és tudományos bemutatásán túl az alapiskolai alkalmazási lehetőségek feltérképezése. A kutatás fókuszában a tükrözött osztályterem módszer és a STEAM modell módszertani adaptációja áll, reflektálva a kortárs oktatási reformokra és a változó pedagógiai szemléletmódra. A dolgozat vegyes (kvalitatív és kvantitatív) kutatási módszertannal vizsgálja a pedagógusok módszertani tudatosságát: ismerik-e és alkalmazzák-e a tükrözött osztályterem modelljét, miként értékeli tapasztalataikat, illetve látják-e az abban rejlő potenciált a STEAM és az interdiszciplinaritás megvalósításában. A kutatási eredményekre és tapasztalatokra építve a munka konkrét módszertani javaslatokkal járul hozzá az alapiskolai tantervi változásokhoz való alkalmazkodáshoz és a kulcskompetenciák célzott fejlesztéséhez.

Kulcsszavak: Tükrözött osztályterem módszer, STEAM modell, interdiszciplinaritás, módszertani javaslatok, kulcskompetenciák

prof. Dr.Tóth Péter, PhD.

Tanulási stratégiák, stílusok és az önszabályozott tanulás

Annotáció: A tanulás terén eltérő fejlettséggel és különböző sajátosságokkal rendelkezünk. Az előbbieket kifejezésére a tanulási képesség, illetve a tanulási kompetencia, míg az utóbbiakéra a tanulási stílus és a tanulási stratégia a leggyakrabban használt fogalom a neveléstudományban.

A tanulási stílus, stratégia vagy módszer nem „skálászerűen” veti össze az egyének tanulási jellemzőit, sajátosságait, hanem inkább tipizálja azokat. Különböző szempontok, például egyéni ismeretszerzési sajátosságok alapján állít fel csoportokat és ezek alapján sorolja be a tanulókat egyik vagy másik klaszterbe. E csoportok tanulási jellemzőkkel bírnak, amik megadják az oda tartozó tanuló tanulási sajátosságait. Ennek révén hasznos információkhoz

juthat mind az egyén, vagyis az adott tanuló, mind pedig az őt tanító pedagógus. A tanulási stílus és a preferált tanulási stratégiák ismerete nagyban hozzájárul a tanulás önszabályozásához.

A kutatás célja (1) átfogó irodalomkutatást folytatni a tanulási stratégiák és stílusok elméleteiről, valamint kapcsolatukról az önszabályozott tanulással, (2) alkalmas mérőeszközöket kiválasztani, adaptálni általános vagy középiskolás tanulók / egyetemi hallgatók ez irányú vizsgálatához, (3) a vizsgálatok révén modell felállítása, amely leírja a tanulási stratégiák, tanulási stílusok és az önszabályozott tanulás kapcsolatrendszerét, (4) módszertani ajánlások megfogalmazása pedagógusok és tanulók/hallgatók számára.

Kulcsszavak: tanulási stratégia, tanulási stílus, metakogníció, önszabályozott tanulás

Szövegértési kompetencia fejlesztése a kisebbségi oktatásban

Annotáció: A z- és alfa-generációs fiatalok szövegértési képessége, ahogy azt a PISA felmérések is igazolják, jelentős mértékben elmarad az elvárttól. Ennek hátterében az áll, hogy kevesebbet és rövidebb szövegeket olvasnak csak el. Az pedig, hogy a kisebbségi lét milyen hatással van a szövegértési kompetencia kialakulására, illetve fejlődésére további problémákat von maga után.

A kutatás kontextusát a kisebbségi és többségi oktatási dimenzió adja. Meg kell vizsgálni azokat a háttértényezőket, mint például a családi háttérrel (családi anamnézis segítségével), az iskolák sokféleségének hatását, az anyanyelv szerepét, a kulturális változókat stb., amelyek hatással lehetnek a szövegértési kompetencia fejlettségére.

A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy (1) a kisebbségi magyar nyelv oktatására miként hat a többségi/államnyelv oktatása, (2) milyen tényezők befolyásolják a Kárpát-medencei magyar kisebbségi tanulók szövegértési képességének fejlettségét, (3) hogyan és milyen mértékben jelenik meg egy határon túli régió magyar tannyelvű iskoláinak alsó tagozatos tantervében a szövegértési kompetencia fejlesztése, (4) mely tantárgyak keretein belül és miként fejleszthető a szövegértési kompetencia.

Kulcsszavak: szövegértési kompetencia, kisebbségi környezet, olvasási szokások, szövegértés fejlesztése, módszertan